

EUROOPA TERRITORIAALSE KOOSTÖÖ RÜHMITUSED (ETKRID)

Euroopa territoriaalse koostöö rühmitused (ETKRid) loodi selleks, et hõlbustada piiriülest, rahvusvahelist ja piirkondadevahelist koostööd liikmesriikide või nende piirkondlike ja kohalike ametiasutuste vahel. ETKRid võimaldavad neil partneritel ellu viia ühisprojekte, jagada oskusteavet ning parandada ruumilise planeerimise koordineerimist.

ÕIGUSLIK ALUS

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1082/2006 Euroopa territoriaalse koostöö rühmituse (ETKR) kohta.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1302/2013, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1082/2006 Euroopa territoriaalse koostöö rühmituse (ETKR) kohta, et selgitada, lihtsustada ja parandada nende rühmituste asutamist ja toimimist.

TAUST

ETKRi eesmärk on hõlbustada ja edendada eelkõige oma liikmete vahelist territoriaalset koostööd, sealhulgas üht või mitut piiriülese, riikideülese ja piirkondadevahelise koostöö liiki, et tugevdada ELi majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust.

Üldiselt on ETKRi ülesanded kooskõlas eespool kirjeldatud eesmärkidega. Ülesanded võivad hõlmata tema liikmete vahelist konkreetset territoriaalset koostööd, kas siis liidu rahalise toetusega või ilma selleta. ETKRile võib teha ülesandeks rakendada Euroopa Liidu poolt kaasrahastatavaid programme Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja/või Ühtekuuluvusfondi kaudu või viia ellu muid piiriülese koostöö projekte, millele on või ei ole antud ELi rahalisi vahendeid. Selliste tegevuste hulka kuulub näiteks piiriüleste transpordirajatiste või haiglate juhtimine, piiriüleste arendusprojektide elluviimine või juhtimine ning oskusteabe ja heade tavade jagamine.

ÜLESEHITUS

ETKRi võivad moodustada partnerid, kelle asukoht on vähemalt kahe eri liikmesriigi (või ühe liikmesriigi ja ühe või enama kolmanda riigi) territooriumil ja kes kuuluvad ühte või mitmesse järgmistest kategooriatest:

- liikmesriigid või riiklikud ametiasutused;

- piirkondlikud ametiasutused;
- kohalikud ametiasutused;
- riigi osalusega äriühingud või avalik-õiguslikud isikud;
- äriühingud, kellele on usaldatud üldhuvi teenuste osutamine;
- kolmandate riikide riiklikud, piirkondlikud või kohalikud ametiasutused või asutused või äriühingud (eritingimustel);
- ühendused, kuhu kuuluvad ühte või mitmesse nimetatud kategooriasse kuuluvad asutused.

ETKR on juriidiline isik, kelle suhtes kohaldatakse tema liikmete poolt ühehäälselt sõlmitud kokkulepet. ETKR tegutseb oma liikmete nimel, kes võtavad oma põhikirja vastu erikokkulepete alusel, milles kirjeldatakse ETKRi struktuuri ja tegevusi. ETKRil peab olema vähemalt kaks organit: rühmituse liikmete esindajatest koosnev kogu ja juhataja, kes esindab ETKRi ja tegutseb ETKRi nimel.

Lisaks on ETKRi volitused piiratud tema liikmete vastavate volitustega. ETKRile ei saa üle kanda avaliku sektori asutuse volitusi, näiteks poliitika kujundamist ja regulatiivseid volitusi.

Kogu võtab vastu ETKRi esialgse aastaelarve, mille kohta sõltumatud eksperdid koostavad ja kinnitavad aastaaruande. Võlgade korral on liikmete rahaline vastutus võrdeline nende osaluse määraga.

SAAVUTUSED

ETKRide registrit haldab Regioonide Komitee. Registris on praegu 88 ETKRi, neist kaks on suletud.

Ühe ETKRi (Euroopa linnapoliitikaalaste teadmiste võrgustik (European Urban Knowledge Network)) liikmetel ei ole ühist geograafilist piiri. See ETKR on platvorm oskusteabe ja ideede jagamiseks linnaarengu valdkonnas.

Oma 2018. aasta aprilli aruandes määruse (EÜ) nr 1082/2006 (edaspidi „ETKRi määrus“) kohaldamise kohta kinnitas komisjon ETKRi vahendi Euroopa lisaväärtust: eri liikmesriikidest ja kolmandatest riikidest pärit ETKRi liikmete vaheline koostöö hõlbustab otsuste tegemist ning aitab kaasa eesmärkide ja strateegiate ühisele arendamisele piiriülel tasandil. ETKRide ja nende liikmete arv kasvab pidevalt kogu ELis ning nende kasutamine üha suureneb. Tulenevalt ETKRi määrusesse 2013. aastal tehtud muudatustest on ETKRid nüüd kaasatud mitmesugustesse Euroopa territoriaalse koostöö (INTERREG) programmidesse ja projektidesse ning muude ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamisse, näiteks maaelu arengu valdkonnas.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

ETKRi määruse suhtes kohaldatakse seadusandlikku tavamenetlust; seetõttu on Euroopa Parlament tegutsenud nõukoguga võrdsetel alustel kasseadusandjana. Määruses võeti arvesse Euroopa Parlamendi nõudmisi, mis käsitlesid territoriaalse koostöö mõiste selget määratlemist, liikmesriikide finantsvastutuse täpsustamist

vajadust ja kohtualluvust ning ETKRi põhikirja avaldamist ja/või registreerimist käsitlevaid sätteid. Nõukogu nõustus ka parlamendi ettepanekuga kohaldada ETKRi suhtes selle liikmesriigi õigust, kus on ETKRi registrijärgne asukoht.

ETKRi määrust muudeti 2013. aasta lõpus. Muutmise eesmärk oli täpsustada kehtivaid eeskirju, lihtsustada ETKRide loomist ja toimimist ning muuta kolmandate riikide osalemine selgemaks. Määruse läbivaadatud versiooni kohaldatakse alates 22. juunist 2014.

Vahendi kasutamise hõlbustamiseks on Euroopa Parlament rõhutanud ETKRidega seoste loomist erinevates poliitikavahendites, näiteks ühtekuuluvuspoliitikas. Parlament on suutnud tagada ka selle, et programmitöö perioodi 2014–2020 reguleeriva õigusraamistiku kohaselt võivad ETKRi esindajad osaleda programmide järelevalvekomiteedes.

Vaatamata positiivsetele arengutele nende vahendite kasutamisel on Euroopa Parlament veendunud, et arenguruumi veel on: oma 11. septembri 2018. aasta [resolutsioonis](#) majanduskasvu ja ühtekuuluvuse edendamise kohta ELi piirialadel avaldab parlament kahetsust, et ETKRide potentsiaali ei kasutata täiel määral ära. Selle põhjuseks võivad olla osalt piirkondlike ja kohalike ametiasutuste kahtlused ja osalt nende hirm pädevuste üleandmise ees ning asjaolu, et nad ei ole üksteise pädevustest teadlikud. Lisaks palub Euroopa Parlament komisjonil esitada ettepaneku meetmete kohta, mille abil ületada ETKRi vahendi tulemuslikku rakendamist takistavad asjaolud.

Euroopa Parlament võttis 15. septembril 2022 vastu [resolutsiooni](#) ELi piirialade kui Euroopa integratsiooni eluslaborite kohta. Resolutsioonis tehakse ettepanek tegeleda struktuursete puudujääkidega, millega seisavad silmitsi kõik piirialad, sihtotstarbelise regionaalabi kava abil. Samuti nõutakse 0,26 % ELi ühtekuuluvuspoliitika eelarve eraldamist piirialade struktuursete probleemide lahendamiseks. Resolutsioonis täpsustatakse, et summa tuleks eraldada uue eelarve kavandamise perioodi (2028–2034) alguses ning see tuleks eraldada ETKRidele või nendesarnastele struktuuridele piirialadel.

Frédéric Gouardères
10/2023

